

Política TORRENT - 16 agost 2025 2.00 h

Torna el secessionisme lingüístic

PP i Vox impulsen des de les institucions la problematització de la llengua i amenacen l'Acadèmia Valenciana

El topònim oficial de València, únicament en valencià des de 2016, passarà ara a ser en castellà i en valencià no oficial

RICARD CHULIÀ - TORRENT

Dimecres, 11 de novembre de 2023, el portaveu de Vox, Juan Manuel Badenas, qui s'havia donat a conèixer en campanya electoral imitant l'argentí Javier Milei i agitant un martell pneumàtic amb el qual volia destruir els carrils bici, característics del llavors govern municipal de Compromís, compareixia en la sala de premsa per a exigir que la denominació oficial d'Ajuntament de València fos en castellà en totes les comunicacions oficials. Els vots de Vox havien sigut clau uns mesos abans per a donar l'alcaldia a María José Catalá, del PP, i ara la formació ultradretana començava a posar les exigències damunt la taula, amb la vista posada a entrar a formar part del govern de la ciutat. Per a il·lustrar la seua petició, Badenas es va alçar de la cadira i es va girar cap a la paret. Davant del rètol d'"Ajuntament de València", el portaveu municipal de Vox va tapar l'accent obert en la E de València amb una bandera d'Espanya.

Hi ha poques imatges que sintetitzen d'una manera tan exacta les intencions amb què es posa en marxa una iniciativa política com la que va donar aquell dia Badenas. El govern municipal de PP i Vox ja havia manifestat la seua voluntat de canviar el

Vox exigeix al Partit Popular "estrangular" l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

Amb aquestes batalles, l'ús social del valencià sempre pateix perquè queda estigmatitzat El PP torna a agitar el fantasma de l'anticatalanisme i el secessionisme lingüístic

topònim oficial del cap i casal valencià: de València, com a denominació oficial única, en valencià; a Valencia/València, primer en castellà i, en acabant, en valencià, però amb l'accent gràfic tancat, una forma que no reconeix l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) i que, fins ara, només defensaven les entitats secessionistes.

María José Catalá va començar la seua carrera política amb un colp d'efecte semblant. Fou en 2007, a Torrent, a l'Horta Sud, el poble més gran de l'àrea metropolitana de València, quan va arribar a l'alcaldia de manera inesperada, ja que el municipi era considerat com la joia de la corona del conegut com a "cinturó roig". Fins a la data, sempre havia tingut alcaldies del PSOE. María José Catalá (qui llavors, curiosament, escrivia en la cartelleria electoral el seu cognom com a "Català", amb accent obert en la A i, és clar, quan emprava el valencià —no massa sovint— en les comunicacions oficials de l'Ajuntament, escrivia el nom del cap i casal com a "València") va decidir que una de les primeres mesures amb què inauguraria la seua majoria absoluta seria canviar el nom a l'artèria principal de Torrent, l'avinguda del País Valencià, que recorre quasi tot el poble, pel nom que porta actualment: avinguda al Vedat. El terme País Valencià era rebutjat per "catalanista".

La història s'està repetint en aquest altre primer mandat com a alcaldessa —aquesta vegada a València— de María José Catalá: l'únic "catalanisme" vàlid és el que manifesten els partidaris de María José Catalá; l'altre "catalanisme", és a dir, l'ús estigmatitzador i, fins i tot, xenòfob del terme per tal de combatre el nacionalisme valencià, està en el punt de mira de la seua acció de govern. La polèmica al voltant del topònim oficial de València no és més que una manifestació d'aquest full de ruta.

I aquest full de ruta, de fet, és compartit. Les exigències de Vox estiren el PP, però el PP també busca impulsar aquesta agenda pel seu compte; és a dir, tots dos actors es retroalimenten. Ara bé, també hi ha un context que fomenta que la dreta espanyolista faça ús del seu anticatalanisme tradicional. El primer factor és la continuïtat del discurs d'oposició als governs progressistes de les legislatures 2015-2023, que, per primera vegada, també incloïen el valencianisme polític, i que, així mateix, es produïen en un context en què el procés independentista català estava en el seu punt àlgid. La dreta espanyola al País Valencià, òbviament, també ha entrat en la seua fase "*a por ellos*" particular.

El segon factor és l'escenari polític sorgit després de la dana d'octubre de 2024 i, en concret, de la gestió que el govern valencià feu d'aquella tragèdia. El primer punt del manual més bàsic de la dreta espanyolista valenciana diu que, davant d'una situació complicada, cal atiar l'anticatalanisme. Evidentment, després que Carlos Mazón estigués desaparegut al restaurant El Ventrero, mentre 228 valencians morien ofegats i molts milers més ho perdien tot, aquest discurs es va posar en marxa gairebé com a pilot automàtic. Tot i que, com hem vist, moltes de les iniciatives de PP i Vox ja venien d'abans, la dana va marcar un abans i un després en què aquesta agenda anti-valencianista s'ha accentuat.

En aquest sentit, una de les lleis emblemàtiques que han pactat aquesta legislatura PP i Vox ha estat la que han batejat com de "llibertat educativa". Segons Carlos Mazón, aquesta norma té com a objectiu "posar fi a la plantilla catalana d'immersió lingüística obligatòria" que hauria caracteritzat la política dels governs progressistes anteriors. El règim lingüístic del sistema educatiu valencià —en què sempre ha predominat i continua predominant el castellà— té molt poc a veure amb el del sistema educatiu català, però amb aquest discurs el PP satisfia les exigències de les seues bases més marcadament espanyolistes i, sobretot, donava resposta a l'agenda anticatalana també atida des del sistema mediàtic espanyol, sobretot aquell que té la seu a Madrid.

Una de les novetats, tanmateix, que es poden analitzar, en certa manera, com a producte del nou escenari sorgit després de la dana és, precisament, que aquest anticatalanisme discursiu habitual en la dreta espanyolista valenciana també s'està concretant

en un impuls del secessionisme lingüístic que semblava que, des de la creació de l'AVL en 1998, havia quedat amagat en un calaix. De fet, és la mateixa acadèmia, la que ara es troba al centre del punt de mira.

Carlos Mazón és, des de la dana, un president somnàmbul. Però durant les passades Falles de València, en març, potser va ser un dels moments en què va trobar-se més contra les cordes. Mazón, de fet, va ser un dels protagonistes de la festa, però precisament per absència. Només hi era present en forma de ninots. I no, òbviament, d'elogiosos. Que un president de la Generalitat no empràs les Falles com a aparador per a créixer en popularitat era una circumstància inèdita. Cap dels anteriors havia faltat a la cita. Mazón se n'amagava perquè, allà on anava —i allà on va— era rebut amb crits i insults.

Tanmateix, Mazón va trobar llavors el seu àngel de la guarda: Vox. La formació d'ultradreta va rescatar el president de la Generalitat amb un pacte de pressupostos que li va permetre agafar un alé imprescindible per a continuar avant. Després de les eleccions de 2023, es varen filtrar uns àudios d'una reunió del PP en què Mazón explicava que “en el pitjor dels casos, hauríem de xuplar-li-la a un de Vox”. Ara, doncs, havia arribat el moment. Mazón va assumir tota l'agenda de Vox. I el que volia fer Vox amb l'AVL no deixava lloc al dubte: “estrangular-la”. Així s'hi va referir José María Llanos, síndic dels ultres a les Corts. En unes declaracions posteriors, per si algú no ho havia entès a la primera, es refermava en l'ús del verb escollit: “estrangular-la”.

L'AVL, després de la reforma de 2006, és un òrgan estatutari. És per això que l'ens ha comunicat que estudia portar aquestes retallades a la justícia, perquè considera que vulneren l'autogovern. Tanmateix, l'ofec no és només econòmic, sinó que els discursos i les accions dels governs de la dreta també tenen com a objectiu desacreditar i deslegitimar l'AVL. Ací s'emmarca, doncs, la polèmica sobre el topònim de València.

Vicente Mompó, president de la Diputació de València, intenta cultivar un perfil diguem-ne valencianista, ben diferent del que ofereix Mazón, ja que s'expressa habitualment en valencià (és d'un poble de la Ribera del Xúquer, Gavarda), cosa que l'ha portat, fins i tot, a ser increpat en mítings del PP perquè parlàs castellà. Ben diferent també de María José Catalá, qui es va fer famosa per, en un context semblant, demanar disculpes per si se li escapava alguna paraula en valencià, ja que és la seua llengua materna i ella tenia eixe “defecte”. Mompó, tanmateix, ha trobat el seu espai en aquesta nova embranzida anticatalana del PP a l'hora de reivindicar el “valencià del poble”, que s'oposaria, en la seua visió, a un valencià “catalanitzat” de l'AVL. Així li ho retreia feia uns dies al síndic de Compromís a les Corts, Joan Baldoví, qui, segons Mompó, només es fixaria en “pobles catalans”. Malgrat tot, el mateix Vicente Mompó també ha estat qualificat reiteradament de “catalanista” per part de Vox, qui el té com a autèntica bèstia negra. Com es pot comprovar, la desacreditació de l'adversari com a “catalanista” és el bumerang més constant i que fa més voltes de la política valenciana.

El lligam entre l'estratègia de problematització de la normativa i les institucions lingüístiques valencianes a l'Ajuntament i a la Diputació de València és, però, sorprenent. Com a cobertura intel·lectual de la maniobra, han trobat, tant María José Catalá com Vicente Mompó, un aliat en Abelard Saragossà, membre, de fet, de l'AVL i professor jubilat del departament de filologia catalana de la Universitat de València. L'alcalde li ha encomanat un informe preceptiu perquè justifique el canvi del topònim oficial de València a Valencia/València i el president l'ha ungit cerimonialment com a lingüista de referència. La setmana passada, en aquest sentit, Mompó va comparèixer en un acte oficial de la Diputació al costat de Saragossà per a presentar el primer títol d'una Biblioteca de Filologia editada per la casa (la Institució Alfons el Magnànim) en què el lingüista critica el sistema d'accentuació de l'AVL (el sistema de Pompeu Fabra). Saragossà el considera “elitista” i “inassimila-

ble” i proposa un retorn a una situació anterior, que bàsicament comportaria adoptar l’accentuació castellana amb alguns matisos. Fabra, segons Saragossà, es va distanciar del castellà per “ideologia”.

Aquesta Biblioteca té com a objectiu editar obres que posen en qüestió aspectes de la normativa lingüística actual. De fet, el següent títol, ja anunciat, és precisament una monografia del mateix Saragossà sobre l’accentuació del topònim València. El servei de publicacions de la Diputació passa de publicar fonamentalment *en* valencià, durant els governs progressistes, a publicar *sobre* el valencià i, a més, conflictivitzar-lo. La Institució Alfons el Magnànim, de fet, ha abandonat l’Associació d’Editorials del País Valencià aquests dies perquè no emprarien el valencià “dels nostres pobles” i, a més, sí que empen el terme País Valencià, identificat com a “catalanista”.

Abelard Saragossà ha sigut entre 2009 i 2023 el president de l’associació Taula de Filologia Valenciana. Actualment, la presideix el també membre de l’AVL Àngel Calpe. Des de fa uns anys, Abelard, des de la revista de l’associació, així com des de l’editorial Àrbena, fonamentalment, ha anat publicant diversos títols sobre aquests aspectes de la normativa lingüística oficial que considera millorables o criticables. La diferència és que ara, tanmateix, ho farà amb una cobertura institucional que suposa un focus de contranormativisme, ja que seran les mateixes institucions d’autogovern les que faran servir unes solucions normatives que entraran en conflicte amb l’estatutària AVL.

L’Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, que aplega els departaments de filologia catalana de les universitats valencianes, ha emés un comunicat en què ha valorat com a molt negativa per a la salut sociolingüística del valencià la situació de conflicte atada per PP i Vox. El seu president, Vicent Josep Escartí, explica que “quan se sembren aquesta mena de problematitzacions de la llengua estàndard en una llengua en situació de minorització com la nostra, l’ús social de la llengua sempre se’n ressent, ja que l’usuari dubta o no vol emprar una forma que ha estat estigmatitzada”. És a dir, “en aquest tipus de batalles, el valencià sempre ix perdent”.

Hèctor Càmarà, professor de la Universitat d’Alacant, s’ha pronunciat molt críticament amb el paper d’Abelard Saragossà en la polèmica, ja que considera que es tracta d’un “atac frontal a un pacte per desconflictivitzar la llengua, que va germinar en l’AVL” i insta, així mateix, l’acadèmic a valorar si no està “actuant amb deslleialtat cap a la institució de la qual forma part”.

Cal explicar que l’aposta d’Abelard Saragossà per l’escriptura de València, amb accent tancat, no és nova. En 2016, després de l’arribada de Compromís a l’alcaldia, es va posar en marxa un procés de normalització del topònim oficial que encara no s’havia donat. És a dir, el topònim oficial de València havia sigut, durant més de trenta anys d’autonomia, únicament en castellà: Valencia. Compromís, tanmateix, va apostar per fer oficial només la forma valenciana, i, lògicament, segons la normativa que marca l’AVL: València.

En aquell moment, Abelard Saragossà feu públic el seu desacord i, com a acadèmic, va intentar que l’AVL canviàs de parer i apostàs per grafiar València. Però no hi va reeixir. Ara, quan les majories electorals han canviat i PP i Vox han aprovat castellanitzar el topònim oficial, Saragossà ha vist l’oportunitat d’imposar la seua tesi sobre l’escriptura del topònim en valencià. Que el govern municipal li encomanàs la redacció de l’informe per a justificar la forma triada —preceptiu legalment, quan es tracta del valencià— no ha representat cap sorpresa, ja que PP i Vox han buscat qui donaria suport a la seua tria. Però que Saragossà hi acceptàs, en certa manera, sí. El grup de Taula de Filologia Valenciana —i Saragossà, és clar— fins ara s’havia destacat per triar les opcions més particularistes —*este* per *aquest* o *patix* per *pateix*, per exemple— del ventall d’opcions disponible dins de la normativa. Però amb eixe mateix límit: dins de la normativa oficial de l’AVL. Fins ara, de fet, en les seues publicacions, el mateix Saragossà sempre havia escrit València.

Però per què aquesta discrepància entre València i València? Si bé és cert que, des de la normativització moderna del català, els valencians hem escrit sempre València, amb accent obert —llevat de molt poques excepcions i quasi sempre vinculades al blaverisme—, també ho és que majoritàriament pronunciem el topònim amb una E tancada. De fet, no només els valencians, sinó que aquesta pronúncia també se sent a tot el sud de Catalunya. La raó és que els topònims, com a noms propis, poden ser més conservadors i desviar-se de les regles generals per als noms comuns. Així, pronunciem amb E oberta la *valència* química —i totes les paraules acabades en -ència, de fet—, però amb E tancada la *València* cap i casal. El sufix -ència, després de naixer amb una pronunciació amb E oberta, es va tancar en tot el català. El més probable, per tant, és que, durant l'edat mitjana, Jaume I i els repobladors catalans que varen ocupar el regne de València després de la conquesta pronunciassen aquest sufix com a -énia, i, doncs, també el nom de la ciutat i del regne. Quan es va tornar a obrir en -ència? No ho sabem exactament, però, quan es va generalitzar aquest procés, el nom del cap i casal valencià, com a topònim, va conservar la seua pronúncia antiga en els territoris en què era una referència habitual, de cada dia. On quedava més allunyat, s'homologava a la resta de paraules acabades en -ència i es pronunciava amb E oberta. Tenim més casos semblants en altres topònims. Per exemple, en els municipis que es diuen Pobla —derivat de poblar— els locals solen pronunciar etimològicament el seu topònim amb O tancada, mentre que els forasters regularitzen i assimilen la paraula amb poble i, doncs, ho fan amb O oberta.

Saragossà, tanmateix, en el seu treball per a l'equip de govern de PP i Vox (publicat recentment en format de llibre per l'editorial Àrbena) considera que en 2016, amb l'oficialització de València per part del govern de Compromís i PSOE es va cometre una “injustícia” i es va trencar el “consens”. No obstant això, el que es va fer llavors era seguir el criteri de l'AVL, una línia que, de fet, Compromís ha tornat a defensar en el debat del canvi del topònim oficial. Així, el regidor Pere Fuset va proposar com a alternativa que el topònim es quedàs únicament en valencià i que l'orientació de l'accent gràfic fos decidida per l'AVL. PP i Vox, òbviamment, no ho varen acceptar. El seu objectiu és *Valencia*.

Cal explicar que la proposta lingüística d'Abelard Saragossà no és secessionista. És a dir, Saragossà no nega en cap moment que valencià i català són dos noms per a la mateixa llengua. Ara bé, el que sí que comporta, segons l'opinió d'un sociolingüista com Miquel Àngel Pradilla, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, és un estranyament respecte a la idea de comunitat lingüística compartida amb la resta de la catalanofonia i un aïllament que és perillós per a la salut de la llengua. Ací, el PP hi ha pogut veure una convergència d'interessos per a promoure el seu secessionisme *light* amb el qual continuar atiant socialment l'anticatalanisme. Jesús Leonardo Giménez, molt proper a Saragossà, publicava recentment un article en un mitjà digital en què afirmava que “la forma de València, amb accent obert, obeeix a raons més prompte extralingüístiques relacionades amb propostes polítiques identitàries de compliment difícil i utòpic”, una referència als Països Catalans. Novament, el “catalanisme” com a comodí.

I és que Saragossà no s'està de clamar en el seu treball contra la “submissió” al model català, el “noucentisme elitista” o, fins i tot, la falta de “dignitat dels valencians” que representaria escriure València amb accent obert i no tancat. Hi ha, en aquest sentit, un cert menysteniment de la tradició escrita, ja que Saragossà identifica en les idees lingüístiques “catalanistes” de Fuster la generalització de l'escriptura de València, en contra de València, que hauria estat més difosa abans. En aquest sentit, Saragossà atribueix en el seu treball a Manuel Sanchis Guarner —sens dubte, el lingüista més important del segle XX valencià i una referència en la matèria— l'escriptura de València en la primera edició de l'obra clau *La llengua dels valencians*, publicada en 1933. No és així. Com es pot veure simplement en el peu

d'impremta de l'obra en la portada, Sanchis Guarner sempre va escriure València, com, de fet, sancionaven les Normes de Castelló signades l'any anterior de la publicació del llibre i difoses per les institucions valencianes de l'època.

Paradoxalment, el mateix Abelard Saragossà, en un estudi que ell mateix cita com a referència i que demostraria la coherència de les seues tesis actuals, publicat en 1997 i que analitzava les causes de la pronúncia del topònim del cap i casal, es definia en contra de canviar la grafia València per València, ja que “el valencianisme no pot introduir canvis normatius emblemàtics que puguen posar-se en contra aquells valencians que estan fent més per la recuperació social del valencià. Si, de sobte, l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana comencés a promoure la grafia València, és segur que una part dels valencians que intenten que el valencià siga efectivament la llengua del poble valencià, es sentirien defraudats”. Es podria dir que, de fet, això és el que, ara com ara, està passant.